
Faget sosialepidemiologi mellom to permer

BOKOMTALER

Denne boken definerer faget sosialepidemiologi som handler om å studere hvordan sosiale faktorer henger sammen med helse, sykdom og dødelighet. Redaktørene gir i boken en samlet, systematisk og omfattende oversikt over fagfeltet. De har samarbeidet med en rekke forfattere og eksperter fra en rekke fagtradisjoner, fra epidemiologer og sosiologer til fysiologer og medisinerne, om å presentere 16 fylldige kapitler.

Redaktørene starter selv i første kapittel med å gi en historisk oversikt over sosialepidemiologisk forskning. De konkluderer blant annet med at den persisterende sammenhengen mellom sosial ulikhet og helse har vært kjent lenge, men at den er gjenoppgaget med en epidemiologisk tilnærming de siste årene.

Kapittel 2 handler om sosioøkonomisk status, og tar utgangspunkt i den sosiologiske tradisjon og beskriver hvordan sosioøkonomisk status kan måles. Så kommer et kapittel om diskriminering, med en beskrivelse av problemet og en oppfordring til forskning i fagfeltet. Helseforskjeller på grunn av skjev inntektsfordeling er neste tema, Ichiro Kawachi har selv forsket på dette fenomenet, men mest kjent er vel Richard G. Wilkinsons resultater.

I kapitlet om forhold i yrkeslivet og effekten på helse gripes det fatt i de store endringer som har skjedd i yrkeslivet etter den annen verdenskrig. Tidligere var fysisk belastning og farlig arbeidsmiljø kanskje de største truslene, i dagens komplekse samfunn er det de psykososiale forhold som gir helseskader. Effekten av arbeidsløshet på helse er velkjent. At arbeidsløshet er assosiert med en 20 – 30 % økning i mortalitet er en av konklusjonene.

Så følger kapitler om sosial integrasjon og sosiale nettverks betydning for helse og sykdom og om samfunns sosiale kapital. Kapittel 9 og 10 kan trolig være av spesielt stor interesse for psykiatriske, epidemiologiske forskningsmiljøer hvor det gis en oversikt over hvordan depresjon og emosjonelle forstyrrelser kan føre til en økt risiko for andre sykdommer.

Individuell helseatferd som årsak til sykdom er blitt tillagt stor forklaringsverdi. I boken sees imidlertid helseatferd i relasjon til sosial kontekst, og kapitlet ender med å diskutere og beskrive intervensjonsmuligheter. Deretter diskuteres intervensjon av psykososial karakter, med en omfattende tabell med eksempler på ulike prosjekter.

Hvordan kan sosioøkonomisk status i så sterk grad påvirke helsen og bidra til forskjeller i levealder? I kapitlet *Toward a new social biology* presenteres en rekke biologiske modeller som kan forklare slike effekter.

I det siste kapitlet diskuteres økologiske forskningsmetoders styrker og svakheter. Bekymring omkring metodeproblemer i økologisk forskning (ecological fallacy), avløses av bekymringer om at individuelle studier aldri vil kunne forklare forekomst av sykdom i et samfunn (atomistic fallacy).

Gode overskrifter, en rekke oversiktlige tabeller og gode figurer gjør boken oversiktlig og relativt lettlest. Den trenger ikke leses fra perm til perm for å gi forståelse og kan brukes som et oppslagsverk.

Boken gir en bred introduksjon til faget sosialepidemiologi og bør bli en mye brukt bok blant studenter, forskere og undervisere i fagfelter som sosialmedisin, samfunnsmedisin, arbeidsmedisin, sosialpsykiatri og epidemiologi. Den bør også bli pensum for dem som utformer sosial- og helsepolitikken.

SteinarKrokstad

Institutt for samfunnsmedisinske fag

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

(NTNU)

Publisert: 10. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. mars 2026.